

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

**"Americký deník," aneb vedení účetnictví ve
zjednodušeném rozsahu ručně**

Vedoucí práce: Ing. Hana Čermáková

Autor: Bc. Lenka Marešová

2006

Obsah

Úvod

1. Právní a věcný rámec účetnictví v plném rozsahu	1
1.1. Obecné zásady účetnictví	1
1.2. Účtový rozvrh.....	3
1.3. Výroční zpráva	3
1.4. Inventarizace	3
2. Účetní závěrka pro účetnictví v plném rozsahu	5
2.1. Příloha účetní závěrky.....	6
2.2. Přehled o peněžních tocích.....	8
2.3. Přehled o změnách vlastního kapitálu.....	9
2.4. Ověřování účetní závěrky auditorem	9
2.5. Zveřejňování účetní závěrky	10
2.6. Konsolidovaná účetní závěrka	10
3. Právní a věcný rámec účetnictví ve zjednodušeném rozsahu	11
3.1. Právní rámec účetnictví ve zjednodušeném rozsahu.....	11
3.2. Hlavní zásady vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu	13
4. Účetní závěrka pro účetnictví ve zjednodušeném rozsahu	16
5. Pravidla přechodu z účetnictví ve zjednodušeném rozsahu na plný rozsah.....	20
5.1 Postup přechodu z účetnictví ve zjednodušeném rozsahu na plný rozsah	20
6. Pravidla přechodu z daňové evidence na účetnictví	23
6.1. Právní východisko pro povinné vedení účetnictví	23
6.2. Překročení obratu	24
6.3. Postup při přechodu z daňové evidence na účetnictví	24
6.4. Daňový dopad přechodu z daňové evidence na účetnictví	26

7. Účtování v „Americkém deníku.....	29
8. Souvislý příklad	32
8.1. Podnikatelova evidence.....	33
8.2. Přejít z daňové evidence na účetnictví.....	45
8.2.1. Zjištění skutečného stavu majetku, závazků a rezerv	45
8.2.2. Převod skutečného stavu na počáteční zůstatky rozvahových účtů	47
8.2.3. Zjištění rozdílu aktiv a pasiv	51
8.2.4. Sestavení zahajovací rozvahy	51
8.3. Vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu prostřednictvím „Amerického deníku“	52
8.4. Úpravy základu daně.....	54
8.4.1. Výpočet úpravy základu daně	54
8.4.2. Vysvětlení změn základu daně.....	56
8.4.3. Vysvětlení zajímavých případů.....	63
8.4.4. Výpočet daňové povinnosti podnikatele za rok 2006	65
9. Závěr	66
10. Seznam použité literatury.....	67
11. Seznam příloh.....	68

Abstract

A bookkeeping in a simplified range is in the Czech Republic used according to law about bookkeeping. It is designated mainly to those accounting entities, that do not have too much complicated activities, that account in not very high number of operations, that have not demanding inventory evidence and have low number of employees. It is possible to carry out the bookkeeping in a simplified range in a form of so called American Journal. „The American Journal“ represents a connection of a monetary journal and a general ledger. The booking into the „American Journal“ is of a double-entry type. The form of the journal is not given by law, the accounting entity can adapt it to its needs. For every account, the accounting entity creates double column (Debit/Credit), distinguishes between increase and decrease on account by a sign or uses another method. The advantage of bookkeeping in a simplified form is mainly in the possibility to use the account groups instead of account numbers, to use smaller range of account closing etc.

Keywords: bookkeeping in simplified range, „American Journal,“ double-entry, cashbook, general ledger, account, debit, credit.

Úvod

Tématem mé diplomové práce je vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu ručně aneb „Americký deník.“ Jedná se o problematiku staronovou. V Čechách se „Americký deník“ používal již v první polovině 20. století. V současnosti zákon o účetnictví umožňuje vést účetnictví ve zjednodušeném rozsahu. Účetnictví ve zjednodušeném rozsahu je určeno zejména menším podnikatelům, ale i jiným účetním jednotkám, pro které je nákup účetního softwaru, popřípadě externí zpracování účetnictví neefektivní. Jde o účetní jednotky, které používají minimální rozsah účtů, nemají rozsáhlé skladové hospodářství, rozsáhlou agendu dodavatelsko-odběratelských vztahů, ani složitou zaměstnaneckou evidenci a jsou neplátcí DPH. Jejich nepřiliš komplikovaná činnost, která si vyžaduje jen několik účetních případů týdně, jim umožňuje vést „Americký deník.“

Zjednodušený rozsah vedení účetnictví povoluje účtování pouze v jedné účetní knize. V ní je spojeno účtování v deníku s účtováním v hlavní knize, a to bez povinnosti vést knihu analytických účtů a knihu podrozvahových účtů. To však nevylučuje, aby v případě potřeby neúčtovaly účetní jednotky v těchto knihách, pokud to bude nutné. Zjednodušení se týká i účtového rozvrhu, který je omezen až na úroveň účtových skupin, tj. na minimální úroveň nutnou pro účtování.

Ve své práci chci ukázat, že ačkoliv vedení „Amerického deníku“ vyžaduje alespoň základní znalost účetních souvislostí, je jeho použití nepoměrně jednodušší, než vyžaduje i ten nejjednodušší účetní software. Vyniká zejména svou přehledností, možností pracovat pouze s čísly účtových skupin. Podnikatel není zatížen tvorbou opravných položek, účetní závěrka je jednodušší, než je tomu u účetnictví v plném rozsahu.

Ve své diplomové práci se pokusím vysvětlit nejen teoretický rámec vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu, ale na praktickém příkladu podrobně ukázat postup přechodu podnikatele z vedení daňové evidence na účetnictví a dále samotné vedení „Amerického deníku.“ Zaměřím se zejména na ruční vedení účetnictví v prvním roce, protože jsem si vědoma, že zde nastává nejvíce problémů a komplikací.

Cílem mé práce je dokázat, že ačkoliv účetnictví vedené ručně může být považováno za přežitek, není tomu tak. Věřím, že se mi to v mé práci podaří.

1 Právní a věcný rámec účetnictví v plném rozsahu

Účetnictví v plném rozsahu je upraveno zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, Vyhláškou č. 500/2005 Sb. a Českými účetními standardy pro podnikatele.

Vedení účetnictví v plném rozsahu upravuje zákon o účetnictví. Účetnictví v plném rozsahu vedou všechny účetní jednotky vyjmenované v § 1 odst. 2 s výjimkou těch, které jsou uvedeny v § 9 odst. 3.

Každý poplatník, který zvažuje, že se stane účetní jednotkou dobrovolně, by měl vzít v úvahu, že zákon o účetnictví mu ukládá, že smí ukončit jeho vedení účetnictví nejdříve po uplynutí 5 po sobě jdoucích účetních období (§4 odst. 7)

Účetnictví v plném rozsahu je ve své podstatě velmi podobné vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu. Obě formy jsou založeny na principu podvojnosti a i ostatní obecné zásady účetnictví jsou společné.

1.1 Obecné zásady účetnictví

Obecné zásady:

1. Zásada účetní jednotky

Účetní jednotky jsou povinny vést jedno účetnictví za účetní jednotku jako celek.

2. Zásada nepřetržitosti trvání účetní jednotky

Povinnost vedení účetnictví v obdobích po sobě následujících od vzniku až do zániku účetní jednotky.

3. Zásada nezávislosti jednotlivých účetních období

Účetní jednotka zaznamenává účetní případy do období s nímž časově a věcně souvisí. Dodržování zásady vyvolává nutnost náklady a výnosy časově rozlišovat.

4. Zásady objektivitv účetnictví

Z ní vyplývají povinnosti vést účetnictví úplně tj. zaúčtovat všechny účetní případy a zápisy do účetního období, kterého se týkají; průkazným způsobem tj.

- a) doložit účetní případy účetními doklady (§ 6 odst. 1),
- b) inventarizovat majetek a závazky (§ 6 odst. 3)
- c) zajistit úschovu účetních pokladů a písemností

5. Zásada bilanční kontinuity

Návaznost konečných zůstatků a počátečních stavů rozvahových účtů mezi jednotlivými účetními obdobími. Nelze měnit způsoby oceňování, postupy odpisování, postupy účtování, uspořádání a obsahové vymezení položek účetních závěrek v průběhu účetního období. Mezi jednotlivými účetními obdobími mohou být změněny jen za účelem věrného zobrazení účetnictví, kromě výjimečných případů (§ 7)

6. Zásada oceňování majetku a závazků

Správnost účetnictví a věrné zobrazení předmětu jsou závislé na reálném ocenění majetku a závazků. Pro ocenění se používá tzv. historických cen- tj. ocenění aktiv v okamžiku pořízení nebo jejich výroby v pořizovacích cenách, reprodukčních pořizovacích cenách, ve vlastních nákladech, v cenách pořízení nebo nominálních hodnotách a závazky v nominálních hodnotách.

7. Zásada opatrnosti

Povinnost účetní jednotky promítnout do ocenění majetku a závazků v účetnictví a v účetní uzávěrce rizika, ztráty, znehodnocení, které jsou známy účetní jednotce při sestavování uzávěrky. Aktiva a výnosy se nesmí nadhodnocovat, pasiva náklady podhodnocovat. Tato zásada je promítnuta do účtové osnovy tvorbou rezerv a opatrných položek.

8. Zásada zákazu kompenzace

Zákon o účetnictví zakazuje vzájemné vyrovnávání (kompenzace) aktiv a pasiv (např. pohledávek a závazků), nákladů a výnosů, nebo příjmu a výnosů (např. úroky placené a přijaté, manka a přebytky).

1.2 Účtový rozvrh

Účetní jednotka je povinna účtovat podle účtového rozvrhu, který si sama stanoví podle svých potřeb a podle požadavků na účetní závěrku v dané účetní jednotce. Účtový rozvrh vychází ze směrné účtové osnovy.

1.3 Výroční zpráva

Výše uvedené osoby jsou dále povinné sestavovat výroční zprávu. Jejím cílem je uceleně, vyváženě a komplexně informovat o vývoji jejich výkonnosti, činnosti a stávajícím hospodářském postavení. Výroční zpráva musí kromě informací nezbytných pro naplnění účelu výroční zprávy dále obsahovat nejméně finanční a nefinanční informace:

- a) o skutečnostech, které nastaly až po rozvahovém dni a jsou významné pro naplnění účelu výroční zprávy,
- b) o předpokládaném vývoji činnosti účetní jednotky,
- c) o aktivitách v oblasti výzkumu a vývoje,
- d) o aktivitách v oblasti ochrany životního prostředí a pracovněprávních vztazích,
- e) o tom, zda účetní jednotka má organizační složku podniku v zahraničí

Výroční zpráva obsahuje též účetní závěrku a zprávu o auditu.

1.4 Inventarizace

Účetní jednotky inventarizací zjišťují skutečný stav veškerého majetku a závazků a ověřují, zda zjištěný skutečný stav odpovídá stavu majetku a závazků v účetnictví.

Skutečné stavy majetku a závazků účetní jednotky při inventarizaci zjišťují

- a) fyzickou inventurou u hmotného majetku, popřípadě u nehmotného majetku, nebo
- b) dokladovou inventurou u závazků a pohledávek, popřípadě u ostatních složek majetku, u nichž nelze provést fyzickou inventuru, a tyto stavy jsou povinny zaznamenat v inventurních soupisech.

Případné zjištěné inventarizační rozdíly musí být zaúčtováno do období, za které se inventarizací ověřuje stav majetku a závazků.

2 Účetní závěrka pro účetnictví v plném rozsahu

Účetní závěrka je upravena Vyhláškou č. 500/2002 Sb. Tato vyhláška upravuje nejen rozsah jednotlivých částí závěrky, ale vysvětluje i obsah některých jednotlivých položek. Obecně je každá účetní jednotka povinna sestavovat účetní závěrku v plném rozsahu. Pouze účetní jednotky, které nemají povinnost ověření účetní závěrky auditorem mohou sestavovat účetní závěrku ve zjednodušeném rozsahu.

Účetní závěrka je nedělitelný celek, který je tvořen povinně třemi částmi:

1. **rozvaha (balance),**
2. **výkaz zisku a ztráty,**
3. **příloha.**

Nepovinné části:

1. **přehled o peněžních tocích,**
2. **přehled o změnách vlastního kapitálu.**

Účetní závěrka musí obsahovat:

- a) jméno a příjmení, obchodní firmu nebo název účetní jednotky, sídlo nebo bydliště a místo podnikání,
- b) identifikační číslo, pokud je má účetní jednotka přiděleno,
- c) právní formu účetní jednotky,
- d) předmět podnikání nebo jiné činnosti, případně účel, pro který byla zřízena,
- e) rozvahový den nebo jiný okamžik, k němuž se účetní závěrka sestavuje ,
- f) okamžik sestavení účetní závěrky.

Vyhláška č. 500/2002 Sb., ve svých přílohách 1 – 3, uvádí uspořádání položek jednotlivých výkazů .

Výkaz zisku a ztráty může být sestaven buď v uspořádání druhovém nebo účelovém.

Pokud si účetní jednotka zvolí pro sestavení účetní závěrky výkaz zisku a ztráty podle účelového členění, je potom povinna uvést v příloze účetní závěrky náklady a výnosy provozního výsledku hospodaření podle druhového členění.

2.1 Příloha účetní závěrky

Obsah přílohy účetní závěrky v plném rozsahu stanovuje vyhláška č. 500/2002 Sb. v § 39. Jedná se o informace, které lze stručně shrnout do následujících skupin (výčet není úplný, kompletní výčet poskytuje vyhláška):

Obsah přílohy:

Obecné údaje o účetní jednotce:

- identifikace společnosti (jméno, příjmení, obchodní firma, sídlo nebo bydliště a místo podnikání. IČO, právní forma, předmět podnikání, datum vzniku účetní jednotky nebo zahájení činnosti...),
- údaje o osobách, které mají v účetní jednotce podstatný nebo rozhodující vliv, včetně výše vkladu v procentech,
- organizační struktura společnost, jména statutárních a dozorčích orgánů ,
- změny provedené v uplynulém účetním období v obchodním rejstříku...

Údaje o propojených osobách

- identifikace společností, v nichž má účetní jednotka podstatný či rozhodující vliv včetně výše podílu na jejich základním kapitálu,
- dohody mezi společníky o rozhodovacích právech v těchto společnostech,
- výše vlastního kapitálu a účetního výsledku hospodaření v těchto společnostech,
- informace o ovládacích smlouvách a povinnostech z nich vyplývajících.

Údaje o zaměstnancích a odměnách orgánů společnosti

- přepočtený počet zaměstnanců a z toho členů řídicích orgánů, s uvedením výše osobních nákladů, které byly vynaloženy na zaměstnance a z toho na členy řídicích orgánů. Dále se uvedou odměny osobám, které jsou statutárním orgánem, členům statutárních a dozorčích orgánů.

Údaje o půjčkách, úvěrech a plněních

- výši půjček, úvěrů, s uvedením úrokové sazby a hlavních podmínek, poskytnutá zajištění a ostatní plnění jak v peněžní, tak v nepeněžní formě osobám, které

jsou statutárním orgánem, členům statutárních nebo jiných řídicích a dozorčích orgánů včetně bývalým osobám a členům těchto orgánů.

Další informace

- o aplikaci obecných účetních zásad, o použitých účetních metodách, způsobech oceňování a odpisování,
- informace o odchylkách od metod podle § 7 odst. 5 zákona s uvedením jejich vlivu na majetek a závazky, na finanční situaci a výsledek hospodaření účetní jednotky,
- způsob stanovení opravných položek a oprávek k majetku,
- způsob uplatněný při přepočtu údajů v cizích měnách na českou měnu,
- způsob stanovení reálné hodnoty příslušného majetku a závazků a její změny.

Vysvětlující a doplňující informace k rozvaze a výkazu zisku a ztráty:

- vysvětlení významných položek, které ovlivňují analýzu finanční a majetkové situace a výsledku hospodaření a tyto informace nevyplývají přímo z rozvahy a výkazu zisku a ztráty,
- doměrky splatné daně z příjmů za minulá účetní období, rozpis odloženého daňového závazku nebo pohledávky, rozpis rezerv a dlouhodobých bankovních úvěrů včetně úrokových sazeb a popisu zajištění úvěrů, výši splatných závazků pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, výši splatných závazků veřejného zdravotního pojištění a výši evidovaných daňových nedoplatků u místně příslušných finančních orgánů, výši pohledávek určených k obchodování oceněných reálnou hodnotou, přijaté dotace na investiční a provozní účely.

Informace o majetku a závazcích

- vysvětlení částky vykázané v položce "B.I.1. Zřizovací výdaje", pohledávky a závazky po lhůtě splatnosti, pohledávky a závazky, které k rozvahovému dni mají dobu splatnosti delší než pět let, pronájem majetku, zatížení majetku zástavním právem nebo věcným břemenem a uvedení převedeného nebo poskytnutého zajištění, s ohledem na princip významnosti drobný nehmotný a hmotný majetek neuvedený v rozvaze (bilanci) a cizí majetek uvedený v rozvaze (bilanci), například majetek v rámci najatého podniku nebo jeho části, celkovou

výši závazků, které nejsou vykázány v rozvaze (bilanci), penzijní závazky a závazky vůči účetním jednotkám v konsolidačním celku uvede zvlášť,

- dále účetní jednotka uvede každou významnou událost, která se stane mezi rozvahovým dnem a okamžikem sestavení účetní závěrky.

Informace o cenných papírech

- účetní jednotka zde uvede počet a jmenovitou hodnotu nebo ocenění podle zákona vydaných akcií během účetního období, stejně tak i změn podílů. Dále uvede informace o vyměnitelných dluhopisech či podobných cenných papírech., významné zvýšení nebo snížení vlastního kapitálu.

Informace o tržbách

- účetní jednotka rozvrhne tržby z prodeje zboží, výrobků a služeb podle druhů činnosti a zeměpisného umístění trhů.

2.2 Přehled o peněžních tocích

Úkolem přehledu o peněžních tocích je prokázat soulad mezi částkami peněžních prostředků a peněžních ekvivalentů a mezi odpovídajícími položkami vykazovanými v rozvaze. Jinými slovy přehled o peněžních tocích informuje uživatele o tom, jakým způsobem a na co byli peněžní prostředky vynaloženy. V podniku se může například snadno stát, že výkaz zisku a ztráty vykáže velký hospodářský výsledek, avšak disponibilní peněžní prostředky jsou malé.

Jelikož z účetních výkazů je zřejmý pouze jejich počáteční a konečný zůstatek, znázorňuje přehled o peněžních tocích cesty peněz, ať už z podniku či do podniku, během účetního období.

Přehled o peněžních tocích rozlišuje peněžní toky:

- z provozní činnosti,
- z investiční činnosti,
- z finanční činnosti.

2.3 Přehled o změnách vlastního kapitálu

Přehled o změnách vlastního kapitálu podává informace o zvýšení nebo snížení jednotlivých složek vlastního kapitálu mezi dvěma rozvahovými dny. Účetní jednotky vyčíslí vyplacené dividendy a zdroje, ze kterých bylo čerpáno.

2.4 Ověřování účetní závěrky auditorem

Řádnou a mimořádnou účetní závěrku jsou povinny mít ověřenu auditorem:

- a) akciové společnosti, pokud ke konci rozvahového dne účetního období, za nějž se účetní závěrka ověřuje, a účetního období bezprostředně předcházejícího, překročily nebo již dosáhly alespoň jedno ze tří uvedených kritérií:
 1. aktiva celkem více než 40 000 000 Kč; aktivy celkem se pro účely tohoto zákona rozumí úhrn zjištěný z rozvahy v ocenění neupraveném o položky podle § 26 odst. 3,
 2. roční úhrn čistého obrátu více než 80 000 000 Kč; ročním úhrnem čistého obrátu se pro účely tohoto zákona rozumí výše výnosů snížená o prodejní slevy a dělená počtem započatých měsíců, po které trvalo účetní období, a vynásobená dvanácti,
 3. průměrný přepočtený stav zaměstnanců v průběhu účetního období více než 50, zjištěný způsobem stanoveným na základě zvláštního právního předpisu,
- b) ostatní obchodní společnosti a družstva, pokud ke konci rozvahového dne účetního období, za nějž se účetní závěrka ověřuje, a účetního období bezprostředně předcházejícího, překročily nebo již dosáhly alespoň dvou ze tří kritérií uvedených v písmenu a) bodech 1 až 3; v případě družstva se zaměstnancem podle písmene a) bodu 3 rozumí i pracovní vztah člena k družstvu.

2.5 Zveřejňování účetní závěrky

Účetní jednotky, které jsou zapsané v obchodním rejstříku jsou povinny účetní závěrku a výroční zprávu zveřejnit, a to po jejich ověření auditorem a schválení příslušným orgánem společnosti. Zveřejnění musí proběhnou do 30 dnů od splnění těchto dvou podmínek. Účetní jednotky, které se zapisují do obchodního rejstříku, zveřejňují účetní závěrku a výroční zprávu jejich uložením do sbírky listin obchodního rejstříku.

2.6 Konsolidovaná účetní závěrka

Konsolidovaná účetní závěrka je závěrka sestavovaná za konsolidační celek. Povinnost sestavit konsolidovanou účetní závěrku za konsolidační celek má účetní jednotka, která je obchodní společností a je řídicí osobou nebo ovládající osobou. Účetní jednotka, která má povinnost sestavit konsolidovanou účetní závěrku, je konsolidující účetní jednotkou. Účetní jednotka, která je řízenou osobou, ovládanou osobou nebo ve které konsolidující účetní jednotka vykonává podstatný vliv, má povinnost podrobit se sestavení konsolidované účetní závěrky; tyto účetní jednotky jsou konsolidovanými účetními jednotkami. Podstatným vlivem se rozumí takový významný vliv na řízení nebo provozování podniku podle zvláštního právního předpisu, jenž není rozhodující, není-li prokázán opak, považuje se za podstatný vliv dispozice nejméně s 20 % hlasovacích práv.

3 Právní a věcný rámec účetnictví ve zjednodušeném rozsahu

3.1 Právní rámec účetnictví ve zjednodušeném rozsahu

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění pozdějších předpisů umožňuje od 1. 1. 2004 při splněných určitých podmínek vést účetnictví ve zjednodušeném rozsahu pro některé účetní jednotky, které dříve vedly účetnictví v plném rozsahu.

Při vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu účetní jednotky postupují podle všech platných předpisů. Jedná se o:

- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví,
- vyhlášku č. 500/2002 Sb.,
- České účetní standardy pro podnikatele.

Okruh účetních jednotek, které mohou vést účetnictví ve zjednodušeném rozsahu, je vymezen především právně, podmínkami uvedenými v § 9 zákona o účetnictví. Prakticky je však tento okruh ještě zúžen, a to v důsledku používaných účetních metod, jejich užití vyplývá z rozsahu a rozmanitosti činností účetních jednotek. Jejich nepoužití by v konkrétním případě mohlo omezit pravdivé zobrazení předmětu účetnictví.

Ustanovení § 9 zákona o účetnictví je koncipováno tak, že se v jeho úvodu obecně ukládá povinnost vést účetnictví v plném rozsahu. V dalších částech jsou pak uvedeny skupiny účetních jednotek, které tuto povinnost nemohou nebo nemusí splnit.

Jedná se o:

1. účetní jednotky, které jsou povinny účtovat při splnění podmínek uvedených v § 19 odst. 9 a § 23a zákona o účetnictví podle Mezinárodních účetních standardů upravených právem Evropských společenství,
2. účetní jednotky z řad **fyzických osob** – podnikatelů, které mohou vést účetnictví ve zjednodušeném rozsahu za předpokladu, že nemusí mít účetní závěrku ověřenou auditorem,

3. účetní jednotky, které jsou **právníckými osobami** a mohou vést **účetnictví ve zjednodušeném rozsahu**, jedná se o:

- právnické osoby, které nebyly založeny za účelem podnikání (**tzv. nevýdělečné organizace**), přičemž u bytových družstev je vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu podmíněno tím, že nemají povinnost auditu,
- právnické osoby, jejich činnost je zcela nebo zčásti **financována z prostředků státního rozpočtu** (včetně ÚSC a dobrovolných svazků obcí), přičemž u příspěvkových organizací je možnost vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu podmíněna souhlasem zakladatele.

Z výčtu účetních jednotek uvedených pod body 2. a 3. je zřejmé, že účetnictví ve zjednodušeném rozsahu je určeno malým, případně některým středním podnikatelům z řad fyzických osob, nevýdělečným organizacím provozujícím obecně prospěšnou činnost nepřilíš velkého a složitého rozsahu, a konečně organizacím a institucím státu nebo obecní samosprávy, jejichž účetnictví má specifický charakter.

V závěru ustanovení § 9 zákona o účetnictví je stanoven okamžik, od něhož je účetní jednotka povinna účtovat v plném rozsahu, protože přestala splňovat podmínky pro vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu, resp. může účetní jednotka zahájit účtování ve zjednodušeném rozsahu, pokud tyto podmínky splňuje.

Přechod z účetnictví v plném rozsahu na účetnictví ve zjednodušeném rozsahu a naopak lze provést pouze k prvnímu dni účetního období následujícího po účetním období, v němž ke splnění nebo nesplnění podmínek došlo, nikoliv v průběhu tohoto období. Tento postup vyplývá z ustanovení § 7 odst. 4 zákona o účetnictví, podle něhož není v průběhu účetního období přípustná změna účetních metod, změna označování a uspořádání položek účetní závěrky, změna oceňovacích principů, atd.

3.2 Hlavní zásady vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu

Podstata účetnictví ve zjednodušeném rozsahu spočívá v **omezeném použití účetních metod a v užším rozsahu vykazování**, než je tomu v rámci účetnictví v plném rozsahu. Základní principy jeho vedení stanovuje § 13a zákona o účetnictví a podrobněji je rozvádí prováděcí vyhlášky závazné pro příslušné skupiny účetních jednotek (pro fyzické osoby, které jsou podnikateli se jedná o ustanovení § 2 až 4 a § 46 a v přílohách 1 až 4 vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, ve znění pozdějších předpisů).¹⁾

Základní principy:

- 1. Účetní jednotky účtující ve zjednodušeném rozsahu mohou používat pouze skupinové syntetické účty¹⁾ podle závazné účtové osnovy uvedené v příloze příslušné vyhlášky. Pokud to však vyžaduje rozsah jejich činnosti, mohou použít v některých účtových skupinách pouze syntetické účty a v některých účtových skupinách i podrobnější členění na další syntetické účty pro konkrétní sledované položky.**
- 2. Při účtování ve zjednodušeném rozsahu je možné spojit účtování v deníku s účtováním v hlavní knize.**

Při počítačovém zpracování účetnictví ztrácí toto zjednodušení na významu. Jiné je to při ručním vedení podvojného účetnictví, při kterém je třeba zapisovat jednotlivé údaje do příslušné účetní knihy. Spojení deníku s hlavní knihou, např. ve formě tzv. **amerického deníku**, může být proto při ručním vedení účetnictví vítaným ulehčením.¹⁾

¹⁾ VLASÁKOVÁ, H. Vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu. *Účetnictví v praxi*, 2005, č. 3

3. Při vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu je povoleno tvořit pouze opravné položky a rezervy podle zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu, ve znění pozdějších předpisů.

Jedná se hlavně o rezervu na opravy hmotného majetku, rezervu na odbahnění rybníků, opravnou položku k pohledávkám za dlužníky v konkursním a vyrovnávacím řízení a opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994. **Jiné opravné položky a rezervy se netvoří.** Vzhledem k tomuto omezení nejsou při sestavování účetní závěrky zohledňována rizika a ztráty týkající se majetku a závazků předvídatelná a známá k rozvahovému dni, ani jakákoliv snížení hodnoty majetku. Netvoří se tedy např. dohadné položky na základě uplatnění smluvně dohodnutých sankčních opatření z titulu neplnění smlouvy, netvoří neopravné položky z důvodu snížení hodnoty zásob, ani rezervy v souvislosti s očekávanými ztrátami. Účty časového rozlišení se doporučuje omezit na minimum. Ze zákona o účetnictví vyplývá (§ 13a odst. 3), že tímto omezeným použitím opravných položek, rezerv a přechodných účtů při vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu není narušen věrný a poctivý obraz účetnictví a věcná a časová souvislost. Každá účetní jednotka však musí s ohledem na uvedené skutečnosti zvážit, zda vzhledem k rozsahu či rozmanitosti její činnosti je vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu vhodné.

Je zřejmé, že např. při prodeji zboží nebo služeb převážně formou předplatného nebo pronajímání prostor na několik let dopředu, by při nepoužití účtů časového rozlišení došlo k porušení věcné a časové souvislosti. Proto pro účetní jednotky, provozující ve větším měřítku činnosti tohoto typu, je zjednodušený rozsah účetnictví nedostačující.²⁾

4. Ocenění majetku a závazků reálnou hodnotou podle § 27 zákona o účetnictví není při vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu povoleno.

5. Účetní jednotka vedoucí účetnictví ve zjednodušeném rozsahu může sestavit i účetní závěrku ve zjednodušeném rozsahu. Zjednodušený rozsah rozvahy a výsledovky pro fyzické osoby – podnikatele vyplývá v § 4 odst. 7 a 9 a z příloh 1 až 3 vyhlášky pro podnikatele.

²⁾ VLASÁKOVÁ, H. Vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu. *Účetnictví v praxi*, 2005, č. 3

Rozvaha ve zjednodušeném rozsahu se sestavuje pouze v rozsahu položek označených velkými písmeny latinské abecedy a římskými číslicemi, výkaz zisku a ztráty ve zjednodušeném rozsahu se sestavuje pouze v rozsahu položek označených velkými písmeny latinské abecedy, položek označených římskými číslicemi a výpočtových položek. V příloze k rozvaze a k výkazu zisku a ztráty sestaveným ve zjednodušeném rozsahu se nemusí uvádět údaje podle § 39 odst. 9 a 10 vyhlášky 500/2002 Sb. a nemusí se sestavovat přehled o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu.

- 6. Účetní jednotka vedoucí účetnictví ve zjednodušeném rozsahu nemusí používat analytické a podrozvahové účty.** Pokud je však chce používat, musí sestavit svůj účtový rozvrh až do úrovně analytických účtů.

4 Účetní závěrka pro účetnictví ve zjednodušeném rozsahu

Účetní jednotka vedoucí účetnictví ve zjednodušeném rozsahu může sestavit i účetní závěrku ve zjednodušeném rozsahu. Zjednodušený rozsah rozvahy a výsledovky pro fyzické osoby – podnikatele vyplývá v § 4 odst. 7 a 9 zákona o účetnictví a z příloh 1 až 3 vyhlášky pro podnikatele. Rozvaha ve zjednodušeném rozsahu se sestavuje pouze v rozsahu položek označených velkými písmeny latinské abecedy a římskými číslicemi, výkaz zisku a ztráty ve zjednodušeném rozsahu se sestavuje pouze v rozsahu položek označených velkými písmeny latinské abecedy, položek označených římskými číslicemi a výpočtových položek. V příloze k rozvaze a k výkazu zisku a ztráty sestaveným ve zjednodušeném rozsahu se nemusí uvádět údaje podle § 39 odst. 9 a 10 vyhlášky 500/2002 Sb. a nemusí se sestavovat přehled o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu.

1. Uspořádání položek rozvahy ve zjednodušeném rozsahu¹⁾

AKTIVA CELKEM

- A. Pohledávky za upsaný základní kapitál**
- B. Dlouhodobý majetek**
 - B.I. Dlouhodobý nehmotný majetek
 - B.II. Dlouhodobý hmotný majetek
 - B.III. Dlouhodobý finanční majetek
- C. Oběžná aktiva**
 - C.I. Zásoby
 - C.II. Dlouhodobé pohledávky
 - C.III. Krátkodobé pohledávky
 - C.IV. Krátkodobý finanční majetek
- D.I. Časové rozlišení**

PASIVA CELKEM

- A. Vlastní kapitál**
 - A.I. Základní kapitál
 - A.II. Kapitálové fondy
 - A.III. Rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku
 - A.IV. Výsledek hospodaření minulých let
 - A.V. Výsledek hospodaření běžného účetního období

¹⁾ KVASNIČKA, F. Účetnictví ve zjednodušeném rozsahu. *Účetnictví*, 2004, č. 6

- B. Cizí zdroje**
- B.I. Rezervy
- B.II. Dlouhodobé závazky
- B.III. Krátkodobé závazky
- B.IV. Bankovní úvěry výpomoci
- C.I. Časové rozlišení**

2. a) Uspořádání položek výkazu zisku a ztráty ve zjednodušeném rozsahu (druhové členění)²⁾

- I. Tržby za prodej zboží
- A. Náklady vynaložené na prodané zboží
 - + Obchodní marže
- II. Výkony
- B. Výkonová spotřeba
 - + Přidaná hodnota
- C. Osobní náklady
- D. Daně a poplatky
- E. Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku
- III. Tržby z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu
- F. Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku a materiálu
- G. Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období
- IV. Ostatní provozní výnosy
- H. Ostatní provozní náklady
- V. Převod provozních výnosů
- I. Převod provozních nákladů
 - * Provozní výsledek hospodaření
- VI. Tržby z prodeje cenných papírů a podílů
- J. Prodané cenné papíry a podíly
- VII. Výnosy z dlouhodobého finančního majetku
- VIII. Výnosy z krátkodobého finančních majetku
- K. Náklady z finančního majetku
- IX. Výnosy z přecenění cenných papírů a derivátů
- L. Náklady z přecenění cenných papírů a derivátů
- M. Změna stavu rezerv a opravných položek ve finanční oblasti
- X. Výnosové úroky
- N. Nákladové úroky
- XI. Ostatní finanční výnosy
- O. Ostatní finanční náklady
- XII. Převod finančních výnosů
- P. Převod finančních nákladů
 - * Finanční výsledek hospodaření
- Q. Daň z příjmů za běžnou činnost
 - ** Výsledek hospodaření za běžnou činnost
- XIII. Mimořádné výnosy
- R. Mimořádné náklady
- S. Daň z příjmů z mimořádné činnosti

²⁾ KVASNIČKA, F. Účetnictví ve zjednodušeném rozsahu. *Účetnictví*, 2004, č. 6

- * Mimořádný výsledek hospodaření
- T. Převod podílu na výsledku hospodaření společníkům (+/-)
- *** Výsledek hospodaření za účetní období (+/-)
- **** Výsledek hospodaření před zdaněním

2. b) Uspořádání položek výkazu zisku a ztráty ve zjednodušeném rozsahu (účelové členění)³⁾

- I. Tržby z prodeje výrobků, zboží a služeb
- A. Náklady prodeje
 - * Hrubý zisk nebo ztráta
- B. Odbytové náklady
- C. Správní režie
- II. Jiné provozní výnosy
- D. Jiné provozní náklady
 - * Provozní výsledek hospodaření
- III. Tržby z prodeje cenných papírů a podílů
- E. Prodané cenné papíry a podíly
- IV. Výnosy z dlouhodobého finančního majetku
- V. Výnosy z krátkodobého finančního majetku
- F. Náklady z finančních majetku
- VI. výnosy z přecenění cenných papírů a derivátů
- G. Náklady z přecenění cenných papírů a derivátů
- H. Změna stavu rezerv a opravných položek ve finanční oblasti
- VII. Výnosové úroky
- I. Nákladové úroky
- VIII. Ostatní finanční výnosy
- J. Ostatní finanční náklady
- IX. Převod finančních výnosů
- K. Převod finančních nákladů
 - * Finanční výsledek hospodaření
- L. Daň z příjmů za běžnou činnost
 - ** Výsledek hospodaření za běžnou činnost
- X. Mimořádné výnosy
- M. Mimořádné náklady
- N. Daň z příjmů z mimořádné činnosti
 - * Mimořádný výsledek hospodaření
- O. převod podílu na výsledku hospodaření společníkům
 - *** Výsledek hospodaření za účetní období
 - **** Výsledek hospodaření před zdaněním

Pokud si účetní jednotka zvolí pro sestavení účetní závěrky výkaz zisku a ztráty podle účelového členění, je potom povinna uvést v příloze účetní závěrky náklady a výnosy provozního výsledku hospodaření podle druhového členění.

³⁾ KVASNIČKA, F. Účetnictví ve zjednodušeném rozsahu. *Účetnictví*, 2004, č. 6

3. Příloha účetní závěrky

Příloha účetní závěrky sestavovaná účetní jednotkou vedoucí účetnictví ve zjednodušeném rozsahu musí obsahovat minimálně údaje podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., uvedené v § 39 odst. 1 až 8. To znamená, že obsah přílohy ve zjednodušeném rozsahu je shodný s obsahem přílohy v plném rozsahu, ale neobsahuje poslední dva body, které se týkají cenných papírů a tržeb.

5 Pravidla přechodu z účetnictví ve zjednodušeném rozsahu na plný rozsah

V účetní jednotce, která vede účetnictví ve zjednodušeném rozsahu může nastat situace, která si vynutí přechod na účetnictví v plném rozsahu. Tyto situace mohou být dvojího typu:

- a) **ze zákona** – tj. účetní jednotka přestane splňovat podmínky pro možnost vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu.
- b) **dobrovolně** – např. činnost účetní jednotky se natolik zkomplikovala či rozšířila, že vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu se pro ni stává nepřehledné.

5.1 Postup přechodu z účetnictví ve zjednodušeném rozsahu na plný rozsah

Postup přechodu z účetnictví ve zjednodušeném rozsahu na plný rozsah:

1. Prvním krokem je **inventura**. To znamená zinventarizovat všechny skupiny účtů v účtovém rozvrhu dané účetní jednotky. Inventura musí být provedena k poslednímu dni účetního období, ve kterém se naposledy vede účetnictví ve zjednodušeném rozsahu.
2. Jednou ze základních odlišností mezi plným a zjednodušeným rozsahem účetnictví je to, že účetnictví ve zjednodušeném rozsahu umožňuje používat pouze účtové skupiny a nikoliv i čísla účtů. Proto je třeba při přechodu na plný rozsah vytvořit **nový účtový rozvrh**.

Příklad: Podnikatel eviduje ve skupině 02 majetek v hodnotě 10 mil. Kč, ve skupině 12 zásoby v hodnotě 2 mil. Kč a ve skupině 31 pohledávky ve výši 3 mil. Kč. Na základě inventury podnikatel zjistil, že v jednotlivých skupinách má níže uvedený majetek a závazky:

Řešení:

Skupina	Název	Obsah položky	Cena
02	Dlouhodobý hmotný majetek	stavba	6 mil.
		os. automobil	2 mil.
		samostatné movité věci	2 mil.
12	Zásoby vlastní výroby	nedokončená výroba	0,5 mil.
		polotovary	0,7 mil.
		výrobky	0,8 mil.
31	Pohledávky	odběratelé	1,5 mil.
		ostatní pohledávky	1,5 mil.

Na základě tohoto zjištění účetní jednotka vytváří nový účtový rozvrh, který obsahuje tyto účty (zdůrazňuji, že určení čísel jednotlivých účtů je zcela v kompetenci účetní jednotky, dodržena musí být jen směrná účtová osnova (Příloha č. 4 k vyhlášce č. 500/2002 Sb.), která stanovuje čísla skupin účtů):

Číslo účtu	Název účtu
021	Stavby
022	Samostatné movité věci
121	Nedokončená výroba
122	Polotovary vlastní výroby
123	Výrobky
311	Odběratelé
315	Ostatní pohledávky

Obsah některých účtů si vymezí účetní jednotka ve vnitropodnikové směrnici podle svých potřeb (např. si určí hranice, podle kterých bude zařazovat majetek buď do dlouhodobého či drobného hmotného majetku).

3. Na začátku následujícího období (tedy období, ve kterém začne vést účetnictví v plném rozsahu) musí účetní jednotka sestavit zahajovací rozvahu, která bude již obsahovat všechny potřebné účty. Počátečné zůstatky na těchto účtech jsou shodné se zůstatky zjištěnými na konci minulého období inventurou.
4. Na konci účetního období, ve kterém účetní jednotka již vede účetnictví v plném rozsahu je samozřejmě nutné sestavit účetní závěrku. Účetní závěrka ve zjednodušeném rozsahu obsahuje pouze rozvahu, výkaz zisku a ztráty a přílohu. Plný rozsahu účetní závěrky s sebou navíc přináší Přehled o peněžních tocích a Přehled o změnách vlastního kapitálu.

Je nutno vzít v úvahu, že odlišný je i obsah jednotlivých výkazů. Obsah výkazů v plném i zjednodušeném rozsahu určuje vyhláška č. 500/2002 Sb.

6 Pravidla přechodu z daňové evidence na účetnictví

6.1 Právní východisko pro povinné vedení účetnictví

Povinnost vést účetnictví vychází z vymezení účetní jednotky v § 1 odst. 2 zákona o účetnictví. Účetními jednotkami jsou podle tohoto zákona:

- a) právnické osoby, které mají sídlo na území České republiky,
- b) zahraniční osoby, pokud na území České republiky podnikají nebo provozují jinou činnost podle zvláštních právních předpisů,
- c) organizační složky státu podle zvláštního právního předpisu,
- d) fyzické osoby, které jsou jako podnikatelé zapsány v obchodním rejstříku,
- e) ostatní fyzické osoby, které jsou podnikateli, pokud jejich obrat podle zákona o dani z přidané hodnoty, včetně plnění osvobozených od této daně, jež nejsou součástí obratu, v rámci jejich podnikatelské činnosti přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 15 000 000 Kč, a to od prvního dne kalendářního roku.
- f) ostatní fyzické osoby, které vedou účetnictví na základě svého rozhodnutí,
- g) ostatní fyzické osoby, které jsou podnikateli a jsou účastníky sdružení bez právní subjektivity podle zvláštního právního předpisu, pokud alespoň jeden z účastníků tohoto sdružení je osobou uvedenou v písmenech a) až f) nebo h), nebo
- h) ostatní fyzické osoby, kterým povinnost vedení účetnictví ukládá zvláštní právní předpis.

Okamžik vzniku povinnosti přejít na vedení účetnictví¹⁾

Osoba	Povinnost přejít na účetnictví
Zahraniční osoba	den zahájení činnosti
FO zapsaná v obchodním rejstříku	den zápisu do obchodního rejstříku
FO, které musí vést účetnictví podle zvláštního předpisu	den zahájení činnosti
FO, které vedou účetnictví na základě svého rozhodnutí	od následujícího období
Účastník sdružení, jehož členem je fyzická osoba - účetní jednotka	od následujícího období
Poplatník, který překročil roční obrat 15 mil. Kč	viz. níže

¹⁾ MACHALA, O. Přechod na vedení účetnictví k 1. 1. 2006. *Daně a právo v praxi*, 2005, č. 11

6.2 Překročení obratu

Účetními jednotkami jsou tedy mj. fyzické osoby (podnikatelé), jejichž obrat přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 15 mil. Kč. Účetními jednotkami se přitom tyto osoby stávají prvního dne běžného kalendářního roku. Účetnictví pak musí vést od prvního dne účetního období následujícího po kalendářním roce, ve kterém se staly účetní jednotkou. Tzn, že např. F.O., která dosáhla v roce 2004 obrat 16 mil. Kč., se stala účetní jednotkou k 1. 1. 2005 s povinností zahájit vedení účetnictví od 1. 1. 2006. V roce 2005 tedy tato osoba měla dvě možnosti. Buď vedla daňovou evidenci, nebo začala dobrovolně účtovat.

Následující pravidla platí pro variantu, kdy podnikatel vede daňovou evidenci a od následujícího roku povede účetnictví.

Fyzická osoba, která vedla daňovou evidenci a přechází na vedení účetnictví postupuje podle:

- § 7b zákona o daních z příjmu,
- Přílohy č. 3 zákona o daních z příjmu,
- § 61b vyhlášky č. 500/2002 Sb.

6.3 Postup přechodu z daňové evidence na účetnictví

Konec kalendářního roku, ve kterém je naposledy vedena daňová evidence

Dá se říci, že tento okamžik pro tuto fyzickou osobu **nepřinese žádné změny**. Základ daně stanoví běžným způsobem. Dílčím základem daně tedy bude rozdíl mezi zdanitelnými příjmy a daňovými výdaji zjištěný v daňové evidenci a upravený o některé další položky (odpisy, splátky finančního leasingu apod.)²⁾

Osoby, které vedou daňovou evidenci jsou podle zákona o daních z příjmu (§7b) **povinny evidovat nejen příjmy a výdaje, ale i majetek a závazky**, i když není závazně nařízena forma této evidence. Tentýž zákon dále ukládá těmto poplatníkům povinnost zjištění skutečného stavu zásob, hmotného majetku, pohledávek a závazků, a

²⁾ MACHOVÁ, H. Přechod z daňové evidence na účetnictví. *Účetnictví v praxi*, 2004, č. 11

to k poslednímu dni zdaňovacího období.³⁾ Ocenění majetku a závazků se provede podle § 24 a § 25 zákona o účetnictví. Jde vlastně o jakousi „inventarizaci“ majetku a závazků (pojem inventarizace vychází ze zákona o účetnictví, který se však na poplatníky, kteří vedou daňovou evidenci nevztahuje). Výsledky této „inventarizace“ jsou klíčovými údaji pro zahájení vedení účetnictví.

Začátek kalendářního roku, ve kterém poplatník poprvé vede účetnictví

V tuto chvíli musí účetní jednotka sestavit svůj **účetový rozvrh** na základě směrné účetové osnovy (příloha č. 4 k vyhlášce č. 500/2002 Sb.) a samozřejmě na základě potřeb samotné účetní jednotky.

Kromě účetového rozvrhu musí účetní jednotka vytvořit **interní směrnici** týkající se např. způsobu účtování o zásobách, odpisování dlouhodobého majetku (odpisový plán), kurzu používaného při přepočtu zahraniční měny apod.⁴⁾

Třetím krokem je **otevření účetních knih** a zaúčtování počátečních zůstatků rozvahových účtů a **sestavení zahajovací rozvahy**. Jako počáteční zůstatky budou zaúčtovány stavy majetku a závazků zjištěné na konci předcházejícího účetního období, souvztažným účtem bude účet 701 – Počáteční účet rozvažný. U odpisovaného majetku se celková suma dosavadních odpisů zachytí na účetových skupinách oprávek, tedy 07, 08 nebo 09. Výdaje z titulu finančního leasingu, které dosud nebyly uplatněny jako daňový výdaj, budou zachyceny jako náklady příštích období (sk. 38). Jiné náklady příštích období se v počáteční rozvaze neobjeví, tzn. že např. nájemné hrazené nebo přijaté předem se v rozvaze neprojeví a ani v rámci úprav základu daně (viz. níže) se na ně nebere zřetel. Rozdíl mezi součtem počátečních zůstatků nově otevřených účtů aktiv a mezi součtem počátečních zůstatků nově otevřených účtů pasiv se uvede na účtu 491 – Individuální podnikatel, a to v závislosti na povaze zjištěného rozdílu jako zůstatek aktivní nebo pasivní.

³⁾ MACHOVÁ, H. Přejít z daňové evidence na účetnictví. *Účetnictví v praxi*, 2004, č. 11

⁴⁾ MACHOVÁ, H. Přejít z daňové evidence na účetnictví. *Účetnictví v praxi*, 2004, č. 11

6.4 Daňový dopad přechodu z daňové evidence na účetnictví

Přechod z daňové evidence na vedení účetnictví upravuje Příloha č. 3 k zákonu o daních z příjmu.

Přechod z daňové evidence na účetnictví je doprovázen daňovým dopadem. Ten bude vyčíslen až k 31. 12. roku, ve kterém poplatník zahájí vedení účetnictví. Daňový dopad vyplývá z nutných úprav (zvýšení či snížení) základu daně při přechodu z daňové evidence na účetnictví. **Tyto úpravy jsou dány zásadním rozdílem v podstatě a principu mezi daňovou evidencí a účetnictvím.**

Např. zásoby v daňové evidenci sníží základ daně při pořízení, kdežto v účetnictví až při spotřebě. Aby tedy základ daně nebyl v případě stejných zásob snížen dvakrát (poprvé při pořízení v době, kdy poplatník vedl daňovou evidenci a podruhé při spotřebě v době, kdy již vede účetnictví), je nutno o jejich hodnotu v jednom případě současně základ daně zvýšit.⁵⁾

Jako další příklad lze uvést pohledávky, které samy o sobě v daňové evidenci základ daně neovlivní. Zdanitelný příjem vzniká až při její platbě. Naopak v účetnictví vzniká zdanitelný výnos již při vzniku a zaúčtování pohledávky a jejich následné inkaso základ daně neovlivňuje. Je tedy nutné pohledávky dodanit, protože při přechodu z daňové evidence na účetnictví by tyto pohledávky nebyly zdaněny ani jednou (pokud pohledávky vznikla a nebyla splacena v době, kdy poplatník vedl daňovou evidenci, nebyla tedy zdaněna, a v době, kdy účetní jednotka již vede účetnictví nebyla zdaněna znovu, protože pohledávka vznikla ještě v době vedení daňové evidence a její splacení v roce, ve kterém je již poplatník účetní jednotkou základ daně neovlivňuje).

Je nutno připomenout, že daňové dopady přechodu se žádným způsobem neprojeví v účetnictví, ale budou realizovány až při vyplňování daňového přiznání, ve kterém budou jednotlivé položky uvedeny jako částky zvyšující nebo snižující základ daně.

⁵⁾ MACHOVÁ, H. Přechod z daňové evidence na účetnictví. *Účetnictví v praxi*, 2004, č. 11

Podle přílohy č. 3 k zákonu o daních z příjmů se základ daně ve zdaňovacím období, ve kterém bylo zahájeno vedení účetnictví :

a) zvýší o:

- hodnotu zásob a cenin,
- hodnotu poskytnutých záloh s výjimkou záloh na hmotný majetek,
- hodnotu pohledávek, které by při úhradě byly zdanitelným příjmem,

b) sníží o:

- hodnotu přijatých záloh
- hodnotu závazků, které by při úhradě byly výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

Je-li poplatník plátcem DPH, potom pro potřeby tohoto postupu uvažuje hodnotu závazku bez DPH (byl-li uplatněn odpočet) a hodnotu pohledávek také bez DPH (byla-li splněna daňová povinnost)⁶⁾. Totéž platí u přijatých a poskytnutých záloh.

V současnosti existují dva možné postupy zvýšení základu daně o hodnotu zásob a pohledávek (§23 odst.14 zákona o daních z příjmu).

Poplatník zdaní hodnotu zásob a pohledávek:

- a) jednorázově (v prvním roce, kdy vede účetnictví),
- b) postupně (v devíti následujících zdaňovacích obdobích).

Druhou možnost samozřejmě využijí ty účetní jednotky, jejichž objem zásob a pohledávek je vysoký a jejich jednorázové zdanění by znamenalo neúměrné daňové zatížení.⁷⁾ To, jakým způsobem účetní jednotka rozloží zdanění zásob a pohledávek je čistě v její kompetenci, zákon žádný závazný způsob neuvádí. Pokud účetní jednotka ukončí nebo přeruší svou činnost ještě před zdaněním celého objemu pohledávek a zásob, je povinna zvýšit ve zdaňovacím období, ve kterém činnost přerušuje či ukončuje, základ daně o hodnotu zásob a pohledávek, které zatím do základu daně nezahrnula (jinými slovy, v posledním roce činnosti, musí dodanit všechny zásoby a pohledávky, které zatím nezdanila, navzdory tomu, že ještě neuplynulo devět let).

⁶⁾ MACHOVÁ, H. Přejít z daňové evidence na účetnictví. *Účetnictví v praxi*, 2004, č. 11

⁷⁾ MACHOVÁ, H. Přejít z daňové evidence na účetnictví. *Účetnictví v praxi*, 2004, č. 11

Poplatníci s převážně zemědělskou a lesní výrobou mají podle přílohy č. 3 ZDP možnost **nezvyšovat** základ daně o hodnotu zásob vytvořených vlastní činností. Za poplatníky s převážně zemědělskou a lesní výrobou se považují ti poplatníci, u nichž příjmy z této činnosti činily v předcházejícím zdaňovacím období více než 50 % celkových příjmů.⁸⁾

Daňový dopad přechodu z daňové evidence na účetnictví lze dále zmírnit uplatněním odpisu pohledávek tzv. „starého bloku“ (tj. pohledávek splatných do konce roku 1994), vytvořením opravných položek u tzv. „nového bloku“ pohledávek (tj. pohledávek splatných po 31.12. 1994) v souladu se zákonem o rezervách, a v souladu s § 24 odst. 2 písm. y zákona o daních z příjmů uplatnit příslušnou část hodnoty pohledávek do daňových výdajů.

⁸⁾ MACHALA, O. Přechod na vedení účetnictví k 1. 1. 2006. *Daně a právo v praxi*, 2005, č. 11

7. Účtování v „Americkém deníku“

Zákon o účetnictví ani jiné předpisy nestanoví závaznou formu vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu. Může být vedeno ručně nebo zpracováváno pomocí výpočetní techniky. Při jeho vedení je možné postupovat klasicky, tj. prováděním záznamů do deníku, hlavní knihy, popř. dalších účetních knih, nebo formou tzv. „Amerického deníku“.

Americký deník

Jedná se o účetní knihu připomínající peněžní deník používaný v soustavě jednoduchého účetnictví s tím rozdílem, že tato kniha obsahuje navíc dvojsloupce označené čísly příslušných rozvahových a výsledkových účtů a rozdělené na sloupce strany „Má dáti“ a „Dal“. Počet těchto dvojslupců vyplývá z povinností stanovených zákonnými předpisy a z potřeb účetní jednotky, resp. z jejího účtového rozvrhu. Uplatňuje se zde princip podvojnosti.

Prvním zápisem v „Americkém deníku“ na počátku každého účetního období je zapsání počátečních stavů účtů majetku a závazků. Při vedení „Amerického deníku“ se doporučuje:

- účtovat o časovém rozlišení pouze v případě finančního leasingu,
- účtovat o krátkodobých zálohách přímo do nákladů a výnosů,
- účtovat o zásobách způsobem B,
- neúčtovat o dohadných položkách,
- o odpisech a zákonných rezervách účtovat až při účetní závěrce.

Forma „Amerického deníku“ není v žádné zákonné úpravě závazně předepsána. Závisí tedy čistě na uvážení účetní jednotky, jaká podoba „Amerického deníku“ pro ni bude nejúčelnější. Důležité však je, aby si účetní jednotka stanovila závazná pravidla účtování do této knihy, tzn. způsob, jakým bude označovat přírůstky a úbytky jednotlivých účtů, jak bude zaznamenávat počáteční stavy, obraty a konečné stavy apod. Účetní jednotka se může například rozhodnout, že pro každý účet (účtovou skupinu) vytvoří tzv. „téčko“ nebo přírůstky a úbytky odliší znaménkem nebo jiným způsobem.

Protože se jedná o ruční záznamy, je velmi důležitá pečlivost účtujícího při každém zápisu. Neexistuje zde totiž kontrola počítačem.

Použití „Amerického deníku“ je účelné zejména v malých účetních jednotkách provozujících nepříliš rozsáhlou podnikatelskou nebo obecně prospěšnou činnost, jejíž zachycení není náročně jak po stránce rozsahu účtů, tak po stránce složitosti účetních zápisů. Je tedy vhodné pro živnostníka, který nevede sklad zásob, který za své výkony inkasuje úhradu v hotovosti a má tudíž minimální rozsah pohledávek a závazků, má maximálně dva zaměstnance. Je rovněž vhodné pro nevýdělečnou organizaci typu občanského sdružení nebo obecně prospěšné společnosti, založenou za jedním účelem (např. sdružení důchodců, místní spolek včelařů, apod.).

Ukázka účtování v "Americkém deníku"

Účetní kniha

rok:	2005
------	-------------

Název:		Počáteční stav	8000	2400										
organizace:		Obraty Má Dáti	156700	50012	19000	17600	2700	29920	9640	25				
ulice:		Dal	158850	36075	19000	7600	3900	0	0	0				
IČO:		Konečný zůstatek	5850	16337	0	10000	-1200	29920	9640	25				
Řádek oper.	Datum operace	Doklad číslo	Popis účetního případu	předpis účtování		Částka Kč	Pokladna a banka			Saldo pohl./záv.		Běžné náklady		
				MD	Dal		21-Peníze	22-Banka	26-Převody mezi P a B	31-Pohledávky	32-Závazky	50-Nákupy	51-Služby	54-Ostatní
1	1.1.04		Předpis úhrady známek členů	31	68	1600	0	0	0	1600	0	0	0	0
2	15.1.04		Zaplacení známek členy	21	31	1600	1600	0	0	-1600	0	0	0	0
3	20.1.04		Přijetí člen.známek od ÚV	58	32	1600	0	0	0	0	-1600	0	0	0
4	15.1.04		Platba známek na ÚV (bankou)	32	22	1600	0	-1600	0	0	1600	0	0	0
5							0	0	0	0	0	0	0	0
6	15.2.04		Příjem ze vstupného, klecného	21	60	26000	26000	0	0	0	0	0	0	0
7	16.2.04		Převod tržby do banky z pokladny	26	21	19000	-19000	0	19000	0	0	0	0	0
8	20.3.04		Došlá faktura za elektřinu	51	32	800	0	0	0	0	-800	0	800	0
9	25.3.04		Došlá faktura za vodu	50	32	300	0	0	0	0	-300	300	0	0
10							0	0	0	0	0	0	0	0
11	30.3.04		Úhrada faktury za elektřinu bank.	32	22	800	0	-800	0	0	800	0	0	0
12	17.2.04		Příjem peněz z vkladu	22	26	19000	0	19000	-19000	0	0	0	0	0
13	30.3.04		úhrada faktury za vodu poštou	32	21	300	-300	0	0	0	300	0	0	0
14	30.3.04		poštovné za fakturu	51	21	20	-20	0	0	0	0	0	20	0
15							0	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: www.cmail.cz

7 Souvislý příklad

Firma Nábytek - Matějček, fyzická osoba, neplátce DPH s ročním obratem 16 000 000,- Kč v roce 2005, zabývající se výrobou nábytku, vede daňovou evidenci. Kvůli překročení obratu mu vzniká povinnost stát se účetní jednotkou od následujícího účetního období (2006) a od počátku roku 2007 musí vést účetnictví. Protože jeho činnost není složitá a náročná na evidenci, rozhodl se, že povede účetnictví ručně ve zjednodušeném rozsahu, a to již od 1. 1. 2006.

V roce 2005 podnikatel stále ještě povede daňovou evidenci, na konci účetního období 2005 běžným způsobem vyčíslí daňovou povinnost. K poslednímu dni účetního období je dále povinen zjistit skutečný stav zásob, hmotného majetku, pohledávek a závazků, a to na základě inventarizace.

8.4 Úpravy základu daně

Úpravy základu daně přijdou na řadu až při sestavování daňového přiznání za rok 2006 (tedy za 1. rok vedení účetnictví). Základ daně budeme upravovat postupem daným přílohou č. 3 k zákonu o daních z příjmu. Pro názornost ve zkratce tento postup připomeneme.

Podle přílohy č. 3 k zákonu o daních z příjmů se základ daně ve zdaňovacím období, ve kterém bylo zahájeno vedení účetnictví :

c) zvýší o:

- hodnotu zásob a cenin,
- hodnotu poskytnutých záloh s výjimkou záloh na hmotný majetek,
- hodnotu pohledávek, které by při úhradě byly zdanitelným příjmem,

d) sníží o:

- hodnotu přijatých záloh,
- hodnotu závazků, které by při úhradě byly výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

8.4.1 Výpočet úpravy základu daně

Položka	Text	zvýšení základu daně v Kč	snížení základu daně v Kč
4.	materiál	16 000	
5.	výrobky	25 000	
6.	nedokončená výroba	2 000	
17.	poskytnutá záloha na mat.	13 500	
18.	pohledávky z obch. styku	24 900	
16.	přijatá záloha na zboží		14 800
7., 9.	závazky z obch. styku		77 400
11.	závazky vůči zaměstnancům		30 000
8.,12., 13.	závazky vůči OSSZ a ZP		18 000
10.	závazek vůči FÚ (d. z nem.)		19 500
	Celkem	81 400	159 700

Celkový daňový dopad přechodu z daňové evidence na účetnictví je tedy –78 300,- Kč. Tuto částku odečteme od základu daně a vypočítáme daňovou povinnost. Tato suma platí v případě, že se podnikatel rozhodne zahrnout do základu daně hodnotu zásob a pohledávek jednorázově. Podnikatel má však možnost rozdělit sumu charakterizující zvýšení základu daně (zde 81 400,- Kč) s výjimkou cenin (zde nejsou) až do 9 následujících účetních období. Rozdělení této částky nemusí být rovnoměrné, je zcela na uvážení podnikatele, jakým způsobem tak učiní.

Např. podnikatel se rozhodne, že v roce 2006 uplatní pouze 10 % z celkové částky zvyšující základ daně, tzn. 8 140,- Kč. Zbylou částku uplatní rovnoměrně v následujících 8 letech.

Podnikatelovo hospodaření za rok 2006 skončilo ztrátou ve výši 57 256,- Kč (viz. rozvaha a výsledovka ve zjednodušeném rozsahu uvedená v příloze). Pro podnikatele není vhodné v tomto případě rozložit hodnotu zásob a pohledávek v rámci úpravy základu daně za rok 2006 na více období. Vzhledem k tomu, že výsledek jeho hospodaření je ztráta, úprava základu daně, která je v jeho případě záporná, ztrátu ještě prohlubuje. Celkovou ztrátu ve výši 135 556,- Kč (= -57 256 – 78 300) bude rozpouštět v následujících pěti účetních obdobích.

Přesto bude povinen zaplatit daň vyplývající z minimálního základu daně podle zákona č. 586/1992 Sb. § 7c o daních z příjmu, který je pro rok 2006 stanoven na částku 112 900,- Kč. Pokud by podnikatel dosahoval v následujících obdobích zisku a zároveň se rozhodl, že si teprve nyní začne uplatňovat hodnotu zásob a pohledávek, zvyšoval by tak svůj daňový základ. Proto je pro něj výhodné využít momentální ztráty a o hodnotu zásob a pohledávek zvýšit základ daně již nyní.

Podnikateli by se vyplatilo zvyšovat svůj základ daně až do výše 60 000,- Kč (tzn. základ daně po odečtení odčitatelných položek). Z této částky by zaplatil za rok 2006 12% daň z příjmu, což činí 7 200,- Kč. Sleva na dani na poplatníka bude činit za rok 2006 7200,- Kč ročně. Jeho daňová povinnost by byla tedy nulová.

8.4.2 Vysvětlení změn základu daně

Pro názornost u každé operace úprav základu daně při přechodu z daňové evidence na účetnictví provedu účtování v roce 2005 a 2006. Zdůrazňuji, že podnikatel v roce 2005 vedl daňovou evidenci, roce 2006 vede účetnictví.

Situace A odráží správný způsob přechodu z daňové evidence na účetnictví.

Situace B naznačí způsob účtování v účetnictví (tzn. podnikatel vede účetnictví v obou účetních obdobích). Situace B ukazuje konečný efekt úprav daňového základu.

Situace C naznačí způsob účtování při přechodu z daňové evidence na účetnictví v případě, kdy neprovedeme úpravu základu daně (v roce 2005 daňová evidence, v roce 2006 účetnictví).

Všimněme si zejména, jak jednotlivé operace ovlivňují základ daně. Zacházení podnikatelské jednotky s jednotlivými operacemi je různé podle toho, zda vede daňovou evidenci, nebo účetnictví. Některé položky, které v rámci daňové evidence základ daně neovlivní, jsou v rámci účetnictví daňově účinné. To je určující pro skutečnost, zda daňová úprava bude či nebude provedena.

Operace č. 4 – Materiál

Zásoby materiálu v daňové evidenci sníží základ daně již při pořízení, v účetnictví až při spotřebě. Aby tedy základ daně nebyl v případě stejných zásob snížen dvakrát (poprvé při pořízení v době, kdy poplatník vedl daňovou evidenci a podruhé při spotřebě v době, kdy již vede účetnictví), je proto nutné o jejich hodnotu současně základ daně zvýšit.

Situace A (správné řešení):

2005	nákup materiálu	100		- výdaj snižující základ daně
2006	spotřeba	100	501/112	- náklad snižující základ daně
	úprava základu daně	100		- zvýšení základu daně

Situace B (řešení v účetnictví):

2005	nákup materiálu	100	112 / 321	- týká se jen rozvahových účtů
2006	spotřeba	100	501 / 112	- náklad snižující základ daně

Situace C (přechod z DE na účetnictví při neprovedení daňové úpravy):

2005	nákup materiálu	100		- výdaj snižující základ daně
2006	spotřeba	100	501 / 112	- náklad snižující základ daně

Operace 5., 6. – Zásoby vlastní výroby

Převedení hotových výrobků či nedokončené výroby na sklad nemá v daňové evidenci efekt na výsledek hospodaření. Naopak v účetnictví je tento převod daňově účinný. Pokud bychom neprovedli při přechodu z daňové evidence na účetnictví, došlo by k tomu, že při následném vyskladnění této produkce by byl ovlivněn základ daně pouze jednou, což není z hlediska účetnictví možné. Základ daně musí být ovlivněn poprvé při převodu produkce na sklad (zvýšen) a podruhé při vyskladnění (snížen).

Situace A:

2005	přírůstek produkce	100		- skladová evidence
2006	vyskladnění	100	61x / 12x	- „výnos“ snižující základ daně
	úprava základu daně	100		- zvýšení základu daně

Situace B:

2005	přírůstek produkce	100	12x / 61x	- výnos zvyšující základ daně
2006	vyskladnění	100	61x / 12x	- „výnos“ snižující základ daně

Situace C:

2005	přírůstek produkce	100		- skladová evidence
2006	vyskladnění	100	61x / 12x	- „výnos“ snižující základ daně

Operace 17. – Poskytnutá záloha na materiál

Pokud bychom v případě poskytnuté zálohy na materiál neprovedli snížení základu daně o hodnotu přijaté zálohy, základ daně by byl ovlivněn dvakrát a dokonce vyšší částkou.

Situace A:

2005	platba zálohy	100		- výdaj snižující základ daně
2006	FAP za materiál	300	121 / 321	- týká se jen rozvahových účtů
	vyúčtování zálohy	100	321 / 151	- týká se jen rozvahových účtů
	spotřeba materiálu	300	501 / 121	- náklad snižující základ daně
	úprava základu daně	100		- zvýšení základu daně

Situace B:

2005	platba zálohy	100	151 / 221	- týká se jen rozvahových účtů
2006	FAP za materiál	300	121 / 321	- týká se jen rozvahových účtů
	vyúčtování zálohy	100	321 / 151	- týká se jen rozvahových účtů
	spotřeba materiálu	300	501 / 121	- náklad snižující základ daně

Situace C:

2005	platba zálohy	100		- výdaj snižující základ daně
2006	FAP za materiál	300	121 / 321	- týká se jen rozvahových účtů
	vyúčtování zálohy	100	321 / 151	- týká se jen rozvahových účtů
	spotřeba materiálu	300	501 / 121	- náklad snižující základ daně

Pokud by nebyla provedena úprava daňového základu, došlo by k dvojitmu snížení základu daně, poprvé při platbě zálohy v době, kdy podnikatel vedl daňovou evidenci (100,- Kč) a podruhé při spotřebě materiálu, kdy podnikatel již vede účetnictví (300,- Kč). Účetnictví ale předpokládá, že záloha na materiál stejně jako FAP za materiál se dostává do nákladů až při spotřebě tohoto materiálu. Daňovým nákladem musí tedy být pouze částka 300,- Kč.

Operace 18. – Pohledávka z obchodního styku

Pohledávka není při vedení daňové evidence účtována do peněžního deníku, je pouze evidována v knize pohledávek a daňový základ ovlivňuje až při jejím splacení. V účetnictví však pohledávka vstupuje do daňového základu okamžitě při jejím vzniku.

Situace A:

2005	FAV	100		- neovlivňuje základ daně
2006	úhrada FAV	100	221 / 311	- týká se jen rozvahových účtů
	úprava základu daně	100		- zvýšení základu daně

Situace B:

2005	FAV	100	311 / 602	- výnos zvyšující základ daně
2006	úhrada FAV	100	221 / 311	- týká se jen rozvahových účtů

Situace C:

2005	FAV	100		- neovlivňuje základ daně
2006	úhrada FAV	100	221 / 311	- týká se jen rozvahových účtů

Z uvedeného vyplývá, že pokud by k úpravě základu daně nedošlo, nebyla by pohledávka zdaněna ani jednou. Vznikla totiž v době, kdy podnikatel vedl daňovou evidenci, tzn. že vznik pohledávky neovlivnil základ daně (ovlivnil by jej až při jejím splacení), ale splacena je v době, kdy již podnikatel vede účetnictví, tzn., že znovu základ daně neovlivní. Daňová úprava této situaci zamezí.

Operace 16. – Přijatá záloha na zboží

Příjem zálohy znamená v rámci daňové evidence zdanitelný příjem, kdežto v účetnictví je zdanitelným výnosem až částka vydané faktury.

Situace A:

2005	příjem zálohy	100		- příjem zvyšující základ daně
2006	FAV	300	311 / 602	- výnos zvyšující základ daně
	vyúčtování zálohy	100	324 / 311	- týká se jen rozvahových účtů
	úprava základu daně	100		- snížení základu daně

Situace B:

2005	příjem zálohy	100	221 / 324	- týká se jen rozvahových účtů
2006	FAV	300	311 / 602	- výnos zvyšující základ daně
	vyúčtování zálohy	100	324 / 311	- týká se jen rozvahových účtů

Situace C:

2005	příjem zálohy	100		- příjem zvyšující základ daně
2006	FAV	300	311 / 602	- výnos zvyšující základ daně
	vyúčtování zálohy	100	324 / 311	- týká se jen rozvahových účtů

Pokud bychom neprovedli snížení základu daně o hodnotu přijaté zálohy, základ daně by byl ovlivněn dvakrát. Poprvé při přijetí zálohy v době, kdy podnikatel vedl daňovou evidenci a podruhé při vydání faktury na zboží v době, kdy podnikatel vede účetnictví.

Operace 7., 9. – Závazky z obchodního styku

Závazek není při vedení daňové evidence účtován v peněžním deníku, projeví se jen v evidenci závazků a základ daně ovlivňuje až při jeho splacení. Protože však splacen bude až v době, kdy podnikatel povede účetnictví neovlivní základ daně vůbec. Z podstaty účetnictví vyplývá, že závazek ovlivňuje základ daně v době jeho vzniku, což bylo v období, kdy podnikatel vedl daňovou evidenci. Proto ani z tohoto pohledu by závazek základ daně neovlivnil. Je nutná daňová úprava.

Situace A:

2005	FAP	100		- neovlivňuje základ daně
2006	splacení	100	321 / 221	- týká se jen rozvahových účtů
	úprava základu daně	100		- snížení základu daně

Situace B:

2005	FAP	100	5xx / 321	- náklad snižující základ daně
2006	splacení FAP	100	321 / 221	- týká se jen rozvahových účtů

Situace C:

2005	FAP	100		- neovlivňuje základ daně
2006	splacení FAP	100	321 / 221	- týká se jen rozvahových účtů

Operace 11. – Závazky vůči zaměstnancům

Princip je shodný se závazky z obchodního styku.

Situace A:

2005	závazek	100		- neovlivňuje základ daně
2006	úhrada čisté mzdy	70	331 / 221	- týká se jen rozvahových účtů
	úprava základu daně	100		- snížení základu daně

Situace B:

2005	závazek	100	521 / 331	- náklad snižující základ daně
2006	úhrada čisté mzdy	70	331 / 221	- týká se jen rozvahových účtů

Situace C:

2005	závazek	100		- neovlivňuje základ daně
2006	úhrada čisté mzdy	70	331 / 221	- týká se jen rozvahových účtů

Operace 8., 12., 13. – Závazky k OSSZ a ZP

Princip je opět stejný, jako u ostatních závazků.

Situace A:

2005	závazek	100		- neovlivňuje základ daně
2006	úhrada	100	336 / 221	- týká se jen rozvahových účtů
	úprava základu daně	100		- snížení základu daně

Situace B:

2005	závazek	100	524 / 336	- náklad snižující základ daně
2006	úhrada	100	336 / 221	- týká se jen rozvahových účtů

Situace C:

2005	závazek	100		- neovlivňuje základ daně
2006	úhrada	100	336 / 221	- týká se jen rozvahových účtů

Operace 10. – Závazek vůči finančnímu úřadu (daň z nemovitosti)**Situace A:**

2005	vyměření daně	100		- neovlivňuje základ daně
2006	úhrada daně	100	345 / 221	- týká se jen rozvahových účtů
	úprava základu daně	100		- snížení základu daně

Situace B:

2005	vyměření daně	100	532 / 345	- náklad snižující základ daně
2006	úhrada daně	100	345 / 221	- týká se jen rozvahových účtů

Situace C:

2005	vyměření daně	100		- neovlivňuje základ daně
2006	úhrada daně	100	345 / 221	- týká se rozvahových účtů

8.4.3 Vysvětlení zajímavých případů

Operace 14. – Záloha na daň z příjmů za zaměstnance (za prosinec)

Záloha na daň z příjmů za zaměstnance není operací ovlivňující základ daně ani v rámci daňové evidence, ani v rámci účetnictví. Proto tento účetní případ nepředpokládá úpravu základu daně.

Situace A v tomto případě nenastane, protože stržení zálohy zaměstnanci v účetnictví neovlivňuje uzávěrkové účty a ani v daňové evidenci neovlivňuje základ daně.

Situace B:

2005	stržení zálohy na daň za příjmu z HM zaměstnance (závazek vůči FÚ)	100	331 / 342	- týká se rozvah. účtů
2006	úhrada finančnímu úřadu	100	342 / 221	- týká se rozvah. účtů

Situace C:

2005	stržení zálohy na daň z příjmu z HM zaměstnance (závazek vůči FÚ)	100		- neovlivňuje základ daně
2006	úhrada finančnímu úřadu	100	342 / 221	- týká se rozvah. účtů

Můžeme si položit otázku, kdy záloha na HM zaměstnance ovlivní výsledek hospodaření podnikatele? Stane se tak ve chvíli, kdy podnikatel daň odvede finančnímu úřadu, tzn. sníží se mu bankovní účet (v případě, že vede daňovou evidenci), nebo v okamžiku, kdy podnikatel účtuje o hrubé mzdě (v případě, že vede účetnictví). Z toho vyplývá, že daňová úprava při přechodu na účetnictví byla provedena v souvislosti se závazkem vůči zaměstnanci.

Operace 19. – Pohledávka za finančním úřadem (přeplatek daně z příjmu)

Jedná se o situaci, kdy si podnikatel vypočítal daň z příjmu v chybné (vyšší) výši. Podnikatel samozřejmě svou původní daňovou povinnost zaplatil a požaduje přeplatek zpět. Tato situace nastala v roce 2005 a finanční úřad peníze zašle až v roce 2006.

***Situace A** v tomto případě nenastane, protože pohledávka vůči finančnímu úřadu v podobě přeplatku se daňového základu vůbec nedotknou, veškeré operace s ní spojené jsou pouze účetního (nikoliv daňového) charakteru. Proto nebude provedena daňová úprava.*

Situace B:

2005	daň. povinnost za rok 2007	100	591 / 341	- nedaňový náklad
	úhrada	100	341 / 221	- týká se rozvah. účtů
	zjištění nové daň. povinnosti	70		
	pohledávka za FÚ	30	591 / 341	- nedaňový náklad
2006	příjem platby	30	221 / 341	- týká se rozvah. účtů

Situace C:

2005	daň. povinnost za rok 2007	100		- neovlivňuje základ daně
	úhrada daně	100		- nedaňový výdaj
	zjištění nové daň. povinnosti	70		
	pohledávka za FÚ	30		- evidence pohledávek
2006	příjem platby	30	221 / 341	- týká se rozvah. účtů

8.4.4 Výpočet daňové povinnosti podnikatele za rok 2006

Předpokládejme následující tři situace:

1. Podnikatel zaplatil za rok 2006 sociální a zdravotní pojištění v celkové výši 36 000,- Kč. Tuto skutečnost však zapomněl zaúčtovat do “Amerického deníku” a zjistil ji až po uzavření účetnictví, ale před podáním daňového přiznání. Částka 36 000,- Kč bude v daňovém přiznání uvedena jako částka snižující základ daně podle § 5 a § 23 zákona o daních z příjmů. Další položkou snižující základ daně bude částka daňové úpravy (viz. kapitola 8.4.1). V našem případě tak dojde k prohloubení ztráty až na částku –171 556,- Kč.
2. Daň nebude zaúčtována jako 591 / 341, protože nejde o daň vyplývající z účetnictví, ale mimoúčetně stanoveného minimálního základu daně. Proto ji podnikatel v následujícím období zaúčtuje jako 491 / 221.
3. Podnikatel si uplatňuje slevu na dani pouze na poplatníka.

Výpočet daňové povinnosti za výše uvedených předpokladů:

Příjmy podle § 7	280 200,-	
Výdaje související s příjmy podle § 7	337 456,-	
Výsledek hospodaření	- 57 256,-	
Úhrn částek zvyšujících základ daně	81 400,-	daň. úpravy zvyšující základ daně
Úhrn částek snižujících základ daně	195 700,-	daň. úpravy snižující základ daně + uhrazené sociální a zdravotní pojištění
Dílčí základ daně z příjmů (ztráta)	-171 556,-	
Minimální základ daně (2006)	112 900,-	
Daň (12 %)	13 548,-	
Sleva na dani na poplatníka	- 7 200,-	
Daň povinnost	6 348,-	491 / 221

9 Závěr

Cílem mé práce bylo prokázat, že ruční vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu formou „Amerického deníku“ je jedním z efektivních způsobů účtování.

Ve své práci jsem dokázala, že účetnictví ve zjednodušeném rozsahu vyniká jednoduchostí a přehledností, s úspěchem jej lze provozovat jak ručně, tak i v jednoduchém tabulkovém procesoru s využitím běžných matematických funkcí. Ačkoliv musí mít podnikatel alespoň základní povědomí o účetních souvislostech, je vedení „Amerického deníku“ také vhodnou náhradou za daňovou evidenci.

Na konkrétním příkladu jsem prokázala, že účetní jednotce nikterak výrazně nepřibude evidence, navíc je ušetřena tvorby některých položek, složitého oceňování reálnou hodnotou apod. Nespornou a velkou výhodou oproti účetnictví v plném rozsahu je jednoduchost, která umožňuje podnikateli ušetřit za nákladný účetní software či externí vedení účetnictví. „Americký deník“ umožňuje účetní jednotce vytvořit si okamžitě obrázek o stavu majetku a závazků, protože má stále přehled veškerých účtů „na jednom papíře.“ Zákon o účetnictví ani České účetní standardy nepředepisují závaznou formu vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu ruční formou. Podnikatel má tedy volnost při výběru formy, která pro něho bude pohodlná a účelná. Jediné, co účetní jednotka musí dodržet, je zásada správnosti, úplnosti, průkaznosti, srozumitelnosti a přehlednosti účetních záznamů.

Možnou nevýhodou ručního vedení účetnictví je nutnost maximální pečlivosti účtujícího při provádění účetních záznamů do „Amerického deníku.“ Protože zde neexistuje kontrola počítačem, je zde riziko omylu či přehlédnutí.

Na první pohled by se mohlo zdát, že vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu a navíc ručně je v dnešní době, plně kvalitních softwarů, nevyužitelné. Také lze namítnout, že podnikatel, který má roční obrat vyšší než 15 000 000,- Kč (což je podmínka pro povinné vedení účetnictví) si jistě může software dovolit. Na to já říkám, že žádný podnikatel není tak bohatý, aby si mohl dovolit bezdůvodně vynaložit tisíce korun za počítačový program, který nepotřebuje.

10 Seznam použité literatury

1. RYNEŠ, P. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2006*. Praha: ANAG, 2005, ISBN 80-7263-251-5
2. PEŠTULKA, J. *Účetnictví ve zjednodušeném rozsahu (stav k 1. 5. 2004)*. Praha: Eurounion, 2004, ISBN 80-7317-030-2
3. KOLEKTIV AUTORŮ. *Abeceda účetnictví pro podnikatele 2004*. Praha: ANAG, 2004
4. ČESKÉ ÚČETNÍ STANDARDY PRO PODNIKATELE
5. ČERMÁKOVÁ, FIALA. *Daňová evidence nejen pro podnikatele*. Ostrava: Mirago, 2005, ISBN 80-86617-25-4
6. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů
7. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů
8. Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů
9. Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví.
10. MACHALA, O. Přejít na vedení účetnictví k 1. 1. 2006. *Daně a právo v praxi*, 2005, č. 11
11. VLASÁKOVÁ, H. Přejít z účetnictví ve zjednodušeném rozsahu na účetnictví v plném rozsahu. *Účetnictví v praxi*, 2004, č. 2
12. VLASÁKOVÁ, H. Vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu. *Účetnictví v praxi*, 2005, č. 3
13. VLASÁKOVÁ, H. Vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu. *Účetnictví v praxi*, 2005, č. 4
14. MACHOVÁ, H. Přejít z daňové evidence na účetnictví. *Účetnictví v praxi*, 2004, č. 11
15. VLASÁKOVÁ, H. Účetnictví ve zjednodušeném rozsahu. *Účetnictví v praxi*, 2004, č. 2
16. KVASNIČKA, F. Účetnictví ve zjednodušeném rozsahu. *Účetnictví*, 2004, č. 6
17. www.business.center.cz

11 Seznam příloh

1. Rozvaha ve zjednodušeném rozsahu k 31. 12. 2006
2. Výkaz zisku a ztráty ve zjednodušeném rozsahu k 31. 12. 2006